

Fakta om YL

YL står for yrkeshygienisk luftbehov, det vil si den luftmengden som er nødvendig for å fortynne løsemiddeldampene til et forsvarlig nivå og under administrativ norm.

Den administrative normen for et stoff angir den høyeste akseptable konsentrasjonen i arbeidsatmosfæren i gjennomsnitt over et 8-timers skift.

YL-gruppe beregnes ut fra løsemidlets fordampningsevne og dets administrative norm og gir en pekepinn om behovet for ventilasjon.

Visse begrensninger

Vurderingen av YL-gruppe gjelder ikke ved sprøyting. Aerosolene i sprøytetåken gir langt raskere fordampning av løsemidler, og det kan også finnes andre helsefarlige stoffer i stoffblandingen. Strengere verne-tiltak er derfor nødvendig for denne typen arbeidsoperasjoner.

Administrative normer inngår i beregningen. Disse er satt på ulike grunnlag for forskjellige løsemidler alt ettersom hvilke biologiske effekter de har. Dette forholdet må også tas med i risiko- og substitusjonsvurderingen.

Mer informasjon

Du kan få mer informasjon om løsemidler, kjemikalier og risikovurdering på www.arbeidstilsynet.no

- Om helsefaren ved løsemidler:
Brosjyren Løsemiddelskader kan ikke helbredes, bare unngås (best.nr. 470)
- Om risikovurdering:
 - Vern mot eksponering for kjemikalier på arbeidsplassen (kjemikalieforskriften) (best.nr. 566)
 - Veiledning til kjemikalieforskriften (best.nr. 576)
- Oversikt over stoffer med administrativ norm finnes i Veiledning om administrative normer for forurensning i arbeidsatmosfære (best.nr. 361)

YL-merking av produkter som inneholder løsemidler

1. juli 2005 falt kravet om YL-merking av løsemiddelholdige produkter bort. Arbeidstilsynet anbefaler at leverandørene fortsatt oppgir YL-gruppe og at alle som bruker disse produktene fortsetter å be om denne informasjonen.

ARBEIDSTILSYNET

ARBEIDSTILSYNET

Hva er YL-merking?

YL-merking setter brukere i stand til å vurdere risikoen ved å bruke et produkt som inneholder løsemidler. Merkingen deler produktene i 7 grupper, fra 00 til 5. Jo høyere tallet er, jo større er kravene til ventilasjon og verneutstyr ved bruk av stoffet.

Hvis to produkter kan løse en oppgave like godt, bør man derfor alltid velge produktet med lavest YL-tall. Det vil gi minst risiko for løsemiddelskade.

Ikke lenger et krav fra myndighetene

I Norge har vi hatt en egen forskrift med krav om at produkter som inneholder løsemidler skulle YL-merkes. Dette særlige norske unntaket fra EØS-avtalen kan ikke lenger opprettholdes. Fra 1. juli 2005 er det derfor frivillig for dem som produserer, importerer eller omsetter produktene om de vil fortsette å opplyse om YL på bokser/ emballasje og HMS-datablad.

Arbeidstilsynet anbefaler at leverandørene fortsetter å beregne og opplyse om YL-tall.

Hvor finnes løsemidler?

Løsemidler er mye brukt i norsk arbeidsliv. De finnes typisk i lim, maling, lynol, tynnere og andre rensemidler, men inngår også i tusensvis av andre ferdigprodukter. Det finnes ingen uttømmende oversikt over bransjer som benytter farlige løsemidler. Vi nøyer oss med å nevne noen av de anvendelsesområdene løsemidlene har: Rensing, avfetting, maling, lakkering, rengjøring, trykk, fortykning, liming, impregnering, destillasjon, all mulig form for produksjon osv.

Eksponering kan gi helseskade

Det er evnen til å løse opp andre stoffer og den hurtige fordampningen som gjør løsemidlene så anvendelige - og så farlige. Løsemidler som fordamper, forurensrer luften vi puster inn, og transporteres videre fra lungene til blodet. Gjennom blodet fraktes løsemidlene til viktige organer i kroppen, særlig hjerne og nervesystem, hvor de kan gjøre stor skade.

Be om YL-tall!

YL-merkingen har fungert meget godt i mange år. Det er et godt innarbeidet verktøy som gjør det enkelt for brukeren å velge det produktet som avgir minst løsemidler. Pr. i dag finnes *ingen andre, tilsvarende hjelpemidler.*

Arbeidstilsynet anbefaler at du som bruker etterspør informasjon om YL-gruppe når du handler løsemiddelholdige produkter.

Risikovurdering og substitusjon

Arbeidsgivere har ansvar for å vurdere risikoen ved å bruke løsemiddelholdige produkter, og for å vurdere muligheten for å bytte ut farlige produkter med produkter med lavere helse-risiko. Hensikten er å sikre at nødvendige tiltak for å beskytte arbeidstakerne blir gjennomført.

YL-merking er et godt verktøy i dette arbeidet. Det er imidlertid ikke noe krav om at man *må* bruke YL-gruppe i risikovurderingen dersom man kan foreta en forsvarlig vurdering på annet vis.

Plassering av merkingen

Etter at forskriften falt bort, kan man ikke lenger merke med YL-gruppe på selve fare-etiketten. Det kan imidlertid trykkes et annet sted på etiketten eller på emballasjen. Det er heller ikke lenger påkrevd at HMS-databladene inneholder YL-informasjon under punkt 15, men den kan legges inn under punkt 16.